

ТЫЗЭКЬОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ макъ

Голос
адыга

1923-рэ ильясым
гъэтхапэм
къышегъэжьагъэу къыдэкы

№ 23 (21993)

2020-рэ ильяс

БЭРЭСКЭЖЬЙ

МЭЗАЕМ и 12

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИИЭП
къыхэтыутыгъэхэр ыкы
нэмыкы къэбархэр
тисайт ижъугъотштых
WWW.ADYGVOICE.RU

6 +

Адыгэ Республикаэм и Правительствэ игъээзет

Унэгъо Іужъум ихъэклиагъ

Адыгэ Республикаэм и Лышъхъэу Къумпыл Мурат сабыибэ зыщапурэ Грицковхэм яунагъоу Мьеекъуапэ щыпсэурэм тыгъуасэ щылагъ. Сабыих зиле Сергейре Янэрэ шъхъэклиэфэнагъэу зэфырялэр яльфыгъэхэмкэ щысэшшоу щыт, нахыжъхэм лъйтэнагъэ апагъохызэ зэррапущтхэм пыльых.

Къумпыл Мурат къэлэцыкъухэм гү-
шылэгъу афэхъугъ, ясуретхэм япльыгъ.
Ны-тыхэм ящылэнагъэ фэгъэхъыгъе къэ-
бархэр республикэм и Лышъхъэ ахэм
къыфалотагъех. Сабыилыр Мьеекъуапэ
дэт гурт еджаплэу N 15-м маклох.
Анахыкъитумэ джыри аныбжь икугъял.
Эмилие, Элинэ ыкы Юнэ фортелианэм
къырагъэонэу зэрагъашэ, искуствэхэм-
кэ къэлэцыкъу еджаплэу N 1-м щеджэх.
Пшъешшэ чанхэр къэлэ зэнэкъокъухэм
ахэлажъех, хагъэунэфыкъирэ чыпэхэр
къафагъэшъушэх. Вячеслав естествен-
нэхьисал еджаплэм щеджэ. Хысалымкэ
ыкы биологиемкэ олимпиадэхэм ах-
лажъех, дипломхэр, щитху тхыльхэр
къехых.

Республикэм ипащэ зэшъхэгъусэхэм
зэрафэрэзэр ариуягъ. Сабыибэ зыща-
пурэ унагъохэм муниципалитетхэм ыкы
ведомствэхэм япашхэр іэпилэгъу
афэхъунхэр пшъэрыль шъхъаэу зэрэ-
щтыр игушыл къыщыхигъэшыгъ.

— **Демографилем изытмет**
**нахышиум ылъэныкъокъэ зэ-
хъокъыныр республикэм имы-
закъоу, Урысыеми мэхъянэхшо
зыщыратырэ лъэнныкъохэм
ащиц. Псаунагъэм икъэухъу-
мэн, гъэсэнагъэр, нэмыкы лъэ-
ныкъохэм хэхъонагъэ ялным
тыдэлажъэ. Аиц зэфэхъы-**

сыжъышиуухэр къыкъэлъэклож.
Ауҗырэ ильэсхэм сабыибэ
**зэрыс унагъохэм япчъагъэ хэ-
хъуагъ. Ны-тыхэр ялъфыгъэхэм**
ялэпилэгъуухэр, гъэхъагъэу
аишыхэрэм аицгүшиуукъыхээз
**зэррапуухэрэр илъэгъуныр, са-
быйхэри сэндэгъээ ахэлъэу**
**къызэрэтэджыхэрэм тылъы-
пльэныр тэркИ гүшиуагъо, —**
къыиуагъ Къумпыл Мурат.
Гъонэжъыкъо
Сэтэнай.

Сурэтир А. Гусевым тырихыгъ.

Республикэм инэпээпль

Адыгэ Республикаэм
и Лышъхъэу Къумпыл
Мурат къалэу Мьеекъуапэ
инароднэ депутатхэм
я Совет изэхэсэйгъоу
тыгъуасэ щылагъэм
хэлэжъагъ. Блэкыгъэ
ильэсэм администрацием,
ащ ипащэ юфэу ашлагъэр
мыш щызэфахысыжыгъ,
тапэкэ анахъэу анаэ
зытырагъэтышт лъэнэкъохэр
агъэнэфагъэх. Юфхъабзэр
зерищаагъ Советым
итхъаматэу Джарымэкъо
Азмэт.

Республикэм ипащэ игъусагъэх Адыгэ-
им и Къэралыгъо Совет – Хасэм и
Тхъаматэу Владимир Нарожнэр, феде-
ральнэ инспектор шъхъаэу Сергей
Дрокиниыр, республикэм и Премьер-ми-
нистрэу Александр Наролиниыр, депу-
татхэр, министрэхэм ашыщхэр, нэ-
мыкхэри.

Блэкыгъэ ильэсэм изэфэхъысыжь
шъхъаэхэм къатегуушиагъ муниципали-
тетым ипащэу Андрей Гетмановыр.
Анахъэу ащ ынаэ зытыридзагъэр соци-
альнэ-экономикэ хэхъонагъэм ыкы
бюджет политикэм якъэгъэлэгъон
шъхъаэхэр арих. 2019-рэ ильэсэм
Мьеекъуапэ ипромышленнэ предприяти-
хэм сомэ миллиард 18-м еху зытэфэрэ
продукциие Iуагъэкъыгъ. Организацэе
инхэм ыкы гуртхэм ямыльку шъхъаэ
инвестициеу халхъяагъэр сомэ миллиард
4,6-рэ мэхъ.

Фэтэрыбэу зэхэт унэхэм яшын,
тыгъэм иамалкэ юф зышэштэлээцээ
электро-
станциеу станицэу Ханскэм щагъэпсы-
рэм, нэмыкы инвестиционнэ проектиш-
хохэу (зэкіэмкі 11) тикэлэ шъхъаэ
щагъэцакъэхэрэм альзеныкъокъэ улпъэ-
кунхэр зэхашхэх, зэфэхъысыжхэр
ашых. Ащ даклоу къалэр инвестици-
хэмкэ джыри нахъ хъолсагъо щытынэм
епхыгъэ юфшэнэир лъыгъэктэгъэн
фае. Адыгэим и Лышъхъэу пшъэрильэу
къыгъэцухэрэм ашыщ индустримальнэ
паркхэр гъэлэгъэнхэр. Ащ къыдыхэ-
лтыгъэштэлээгъэу гектар 18 зэлтээзыубытэри
аэрэ инвестацээнэ плошадкэр къэлэ
администрацием къыгъэхъазырьгъ. Мы
псэуальэм инфраструктурэ изэтгээ-
псыхъан джыре уахътэ юф дашэ.

(Икізух я 2 — 3-рэ н. арыт).

Сабыйхэм яфитыныгъэхэр къэухъумэгъэнхэр

Адыгейм и Лышхъэу Къумпыл
Мурат кіэләцікүхэм яфитыныгъэхэр
къэухъумәгъэнхәмкіэ АР-м и Уполномоченнэу
Алексей Ивашиным тыгъуасә 1офтшІэгъу
зәүкіләгъоу дырилагъэм ильәхъан 2019-рә
ильәсым изәфәхъысыжъхәм, гумәкыгъоу
непәрә мафәм къәуцүхәрәм атегущылагъэх.

Алексей Ивашиным кызыз-риуагъэмкэ, блэкыгъэ ильэсүм нэбгырэ 280-мэ закынфагъэзагь. Унагъом щыпсэунымкэ ыкчи щапуунымкэ, псэупэ илэнүмкэ сабыим ифитынгъэхэр гъэцкэлгъэнхэр, къэухумэгъэнхэр юфыгъо шъхьаалу къа-иэтыгъэхэм ашыцых. Опекэмрэ попечительствэмрэ якулы-къухэм, къэлэеъгаджэхэм, врач-хэм алъэныкъокэ къатырэ дэо тхылхэм япчьягъэ нахь маклэхъугъэ. Закынфэззигъэзагъэхэм я процент 42-мэ ялофхэр зэхажыгъэх, адрэхэм нэмьык! Испытэ

гъу арагъэгъотыгъ. Гумэкъыгъо зыдэшыгъ юфыгъохэм язэхэ- фынкъ Уполномоченхэм яялпарат прокуратурэм чанэу лофт дешэ.

Дээ тхыльтэу къаэкъахъэхэрэм

Дэо тхылъэу къалэклахъэхэрэм

ыкІң закъыфэзыгъазэхэрэм ялофыгъохер зэрифэшьуашэу зэхэфыгъэнхэм, зэклеми eklop-lækл тэрэз къафэгъотыгъэным мэхъянэшхо илэу Къумпыл Мурат къыгъэнэфагь.

— Сабыйхэм яфитыныгъэ-
хэр къэшүухъумээ 1офи-
гъоу къышууфагъэзагъэ пэпчъ
зэрифэшүуашау зэхэшүуфын
фае. Аш пае Уполномочен-
нэхэм яаппарат, гъэцкэлко
хабзэм, хэбзэухъумаклохэм
ялтыклохэм язэдэлэжьэнэгъэ
гъэплигэхъэнир пшъэрыль
шыхбаалэхэм ашыц, — кыбыгъ
Күумпилыл Мурат. — Лъэпкъ
проектхэм, УФ-м и Президент
Джэпсалъэу къышыгъэм ягъэ-
цэклэн мыш фэдэ зэдэлэжьэ-
ныгъэр фэлорышлэшт.

Гъонэжъыкъо Сэтэнай.

Республикэм инэпээль

(Иклэвх).

Экономикам ылъэны-
къоктэ Мыекъуапэ зыпкъ-
итыныгъэ зэрилэм ишүа-
гъэу бюджетым ихахъохэри нахьыбэз
хъульгъэх. Промышленнэ предприятиехэм,
бизнес цыкъум ыкчи гурьтым хэщагъэхэм
сомэ миллиард 1,5-рэ хъурэ хэбзэлахь
ыкчи мыхэбзэлахь тыхнэр чыпэз бюджетым
рагъэхъагъэх. Кынпэрэ ильэсэм
еъзшагъэмэ, а пчагъэр сомэ милли-
он 222-къэ нахьыб. 2019-рэ ильэсэм
къалэм ибюджет ихахъо сомэ миллиард
1,1-къэ зыкъылэтигъ ыкчи сомэ милли-
арди 4-рэ миллиони 175-м къэхъагъ.
Ашкъэ зишүаагъэ къэкъуагъэр жъонигъоктэ
унашъохэм ягъэцкъэн ары. Бюджет
политикам ылъэныкъоктэ пшъэриль
шъхъаэу щитхэм ашыщых бюджетым
ихахъо нахьыбэ шыгъэнэр, аш даклоу
шыгъагъэ къытэу ахъщэр гъэфедэгъэнэр.

Муниципалитетхэм анахъэу анаэ зытырагъэтын фэе лъэнъыкуо республикэм ипащэ къыгъэнафэрэр күэлэцыкыл ылыгып!ем клон фэе сабыйхэм зээклэми, анахъэу мэзитгум щегъэжьагъэу ильэрэ ныкъорэ зыныбжжхэм, чып!эхэр ягъэтгэтоигъэнхэр ары. Мыекуулэ пштэмэ, ильэсэ 3 — 7 зыныбжжхэм, ильэрэ ныкъорэм щуублагъэу щым нэсыгъэхэм, альэнъыкуок!е гумэкъыгъо щыгъэжэп, ахэм зээклэми чып!эхэр я!эх. Мыщкэ зишлогъэшко къэк!уагъэр лъэпкэ проектэу «Демографием» къыдыххэльятаагъэу

станицэу Ханскэм мыш фэдэ гъэсэнэгъэм иучреждениякээ зэрэшашыгъэр ары. Аш игъэпсын сомэ миллионы 150-рэ фэдиз пэуягъэхъягь. Кэлэцыкly ыгыпылэр нэбгырэ 240-мэ ательытагь, аш ызыныкъор ясельнэ купых. 2021-рэйильэсым ехүулэу мы гумэкыгъор дэгъэзыжыгъээ зэрэхъущтыр мэрым къылыагь. А швьэрильым игъэцэктэн фэло-рышшэшт район цыкly «Михайлов» зыфиорэм щашырэ ыкли мы ильэсым къызэшахышт нэбгырэ 240-мэ ательытэгъэ кэлэцыкly ыгыпылэр.

Аш дақлоу федераль нэ проектэү «Непэрэ еджаплэр» зыфиорэм Мыеекуяапэхэхьяа. Аш кыдыхэлтыгтаа эз Мыеекуяапэрэ станицэү Ханскэмрэ гурьт еджэплийтлы аашашы. 2019-рэ ильясым аш сомэ миллион 415-рэ фэдиз апэуягъэ-

Урысые Федерацием и Президенттэү
Владимир Путиным кыгъэнэфэргъе-
льэпкъ проектхэм лъэныкъо шъхьаэү
ахэтыр шэпхъэшүхэм адиштэрэ псэ-
уплэхэр цыифхэм ягъэгъотыгъэнхэр ары.
А пшъерыльри республикэм икъэлэ-
шъхьаэ зэрифэшьуашэу щагъэцаклэ.
Мыш дэжьым анахьэу анаэ зытырагъэ-
тырэр хэбзэгъеуцигъэм диштэу унэгъо
ныбжык!эхэм, сабыибэ зэрысхэм, зянэ-
зяте зимы!эхжхэм ык!и ахэр зышхъа-
щымытыхжхэм псэуплэхэр алк!эгъэхъэ-
гъэнхэр ары. Унэгъо ныбжык!эхэм
 псэуплэхэр ягъэгъотыгъэнхэм фытегъэ-

псыхээгъэ муниципальнэ программмээ 2006-рэ ильэсүм щегэжкяа гээү lof ешээ. Мы ильэсхэм унэгтэй 953-мэ лэпнээгээ афэхь угтэх, ахэм аашыщэү 128-мэ блэкын гээ ильэсүм. Зэрэгжэнэфагъэмкіэ 2020-м сабыи бэ зэрэс унэгтэй ныйжбын кіэ 65-мэ щүйкіэ-псэүкіэ амалэу алеклэдлыр нахьшиш аашын алжакышт.

ПсөүпІәхәр зытырашЫхъащт чыгу Іахы 136-рә сабыибз зэрыс унагъохэм атырагоощағ. Зянә-зятэ зимыІәжхэм ыкы ахэр зышхъащымытыжхэм фә тәрхәр афәщәфыгъэнхэм сомә миллион 16,8-рә пәуяугъәхъағъ, нәбгырә 24-мәц ящиқлагъәр арагъәгъотыгъ. Мылткуру республике бюджетым кыйхәхыгъ.

Мыекъуапэ игъогухэр, иурамхэр ищагухэр зэтегъэпсыхъэгъэнхэм администрацием мэхъянешхо реты. Лъэпкэ проектэү «Щынэгъончъэ ыккы шэпхээ

Гъэхъягъэхэм адаклоу, Ѣыклагъэхэр, гумэкыгъохэр зэрэцшигъэхэр, ау ахэр чэзыу-чэзыу дагъэзсыжынхэм зэрэфхэзьырхэр А.Гетмановым къыхигъэшыгъ

Администрацием, ащ ипащэ ялофшэн зэргээцэklагъэм народнэ депутатхэм я Совет хэтхэм осэшүу фашыгъ, зэkl пломи ухмынчка сиуу аш нэл арзасал эх

помы ухэмьуукъонэу аш ыгъэрэзагъэх. Зэхэсигъом икэух Адыгейим и Лышьхэ гүшүйэр ыштагь, муниципалитетым хэхъоныгъэ ышынымкэ юфыгъо шхъялэхэм къатегуущыагъ. Къалэм изэтегъэ-псыхъан, социальнэ инфраструктурэм хэхъоныгъэ ышыным, автомобиль гъогухэм игъэкютыгъэ гъэцэлэжынхэр яшылгээхъэнхэм ялофыгъохэр арых мы аужыре ильэсхэм анах шхъялэу щитхэр. Республикаем ипащэ къызэрэхигъэ-шыгъэу, пшъерылхэр зэшохыгъэнхэм-

шүхэм адиштэрэ автобомиль гъогухэр»
зыфиорэм игъэцэктэн кыздыхэлтыгатайз
блэктыгье ильэсэм пьогу псэолъэ 33-рэ
агъэцэктэжьыгъэх, ащ сомэ милион
204-рэ пэуягуяа. Джащ фэдэу фэ
тэрыбэу зэхэт унэ 42-рэ кызыэлтызы
убытыре щагу 24-рэ зэтырагъэпсыхва
гъэх. А тофшэнэр тапэки лъагъэкт
тэшт. Мыш дэжкыям цыифхэм яштоигьо
ныгъэхэр, яеплъиктэхэр кыздэлтигатайз
хэр анах шъхъаэу щытыцт — Адыгейим
и Лышхъэ ащ фэдэ пшъэрыль кыы
гъашчур.

Республикэм инэпээль

Лышишхэе къыхигъэшыгъ. Анахьэу зигугуы къышыгъэр къалэм инвестициеу къыхальхээрэм хэгъэхъогъэныр ары. Ioф зымышэре псэольбэ непэ къалэм дэт. Ахэм амалэу aлэкъэльхэр гъэфедэгъэнхэм, инвестиционнэ площадкэхэм яр-естрэ зэхэгъэуцогъэным мэхъянэшхо илэу республикэм ипащэ къыгъэнэфагь. Джащ фэдэу бизнесым къэралыгъо Ы-пылэгъоурагъэгъотырэм хэгъэхъогъэнымкэ Ioвшынэр агъэльзашынэу муниципалитетми, аш епхыгъе къулыкъуми пшъэриль къафишыгъ.

— Бизнес цыкIум ыкIи гурытыйм ахэцагъэхэм янахыбыэм Мыеекуапэ Iоф щашиЭ. Ахэм япчъагъэ джыри хэхъонымкIэ амалышIухэр щыIэх. Гупчэу «Сибизнес» зыфиIоу къызэIут-хыгъэм предпринимательхэр екIолIэнхэшь, зы чыпIэм Iе-пыIэгъу щагъотын альэкIыщт. Непэрэ мафэм ехъулIэу аиц амалеу къытыхэрэр бэхэм къызфагъэфедагъ, — къыIуагъ КъумПыл Мурат.

Социалнэ пшъэрлыхэр зэшшохыгъэх зэрхэүрэм илоғыгъуи Адыгейим и Лысьвхээ кызыцуцугъ. Аш кызызериуа-гъэмкэ, мы ильэсэм псауныгъэр къэу-хумэгъэнэм ылъэныкъокэ иофшэнышко агъеңкэнэу къалышырь. Мыекъуапэ дэт сымеджэххэм, Ызаплэхэм ашыщхэм оборудованияикэ ачлаагъеуцощт. Джащ фэдэу ашынэу рагъэжъэгъэ медицинэ псэуальхэм ашыщхэр аухыжыщтых. Гъэсэнгъэм зыкыыфэбгъазэмэ, 2021-рэ ильэсэм щегъэжьяаэу муниципалитетым щыпсэурэ сабыйхэр зэкіэ клэлэнцикы ыгытпэхэм клонхэ амал ял хүн фае. Мыекъуапэ щашырэ мыш фэдэ гъэсэнгъэм иучреждениехэр къызызыэуахыхэкіэ, пшъэрлыыр гъэцкялагъэ зэрхэуцщыр республикэм ипащэ кы-луагъ. Джащ фэдэу цифрэ шыкіэм тет оборудованиемкэ гурьт еджаплэхэр зэтырагъэлсыханхэ гүхэль щыл.

— Урыссыем и Президент кыгъэзүүгээ пишьэрлихэм айышмы илъэсым Йоныгъом и 1-м щегъэжъягъэу убләп! Э классхэм арыс кىләеджак! Охам ыпк! Э хэмийттээ шихныгъо стырхэр

Мурат.
Культурэм хөхьо-
ныгээр ышыным, аш-
епхыгээ инфраструк-
турэм игъэлсэн та-
пеклэ анаэ зэрэты-
рагчытыр респуб-
ликэм ишац къыхи-
гъэшыг. Гухэлъээ
щылэмкэ, къутырээ
Гавердовскэм куль-
турэм и Унэ щашы-
щт, учреждение за-
улэмэ игъэкотыгъэ
гъэцэктэжынхэр
арашыл эштих.
Джаш фэдэу АР-м и

Лъэпкъ музей агъэкІэжынэу агъенафэ
— *Мыекъуапэ исанитарнэ зытет лъыилъэгъеням, обще-
ственэ чыпІэхэм ыкII щагу-
хэм язэтегъэпсыхъан, чыпІэ
мэхъанэ зиIэ гъогухэм ягъэ-
цэкІэжын лъыгъэкIотэгъеням
мэхъанэшхо еттын фае. Шъо-
лыр проектым игъецэкІэн*

къыдыыхэлъытагъэу мы ильэ-
сым республикэм икъэлэ шъхьа-
Іэ изэтегъэпсыхъан сомэ мил-
лион 93-рэ фэдиз пэІудгъэ-
хъацт. А мылькумкІэ юлагу
24-рэ ыкIIи общественнэ чыпIIи
2 администрацием зэтыригъэ-
псыхъанхэ фае. Мы ЙошиІэнным
цЫыфхэр къыхэгъэлэжъэгъэн-
хэр, ахэм яеплъыкІехэр къыдэ-
лъытэгъэнхэр пишэрыль
шъхьаI, — къыIуагъ КъумпЫыл
Мурат.

Псыр зыукъэбзыре псэуальхээм якомплекс иғъецкіләжын фытегъэ-псыхъэгъе һофшәнүр мы ильесым зэшуахынәу ағъенафә. Аш сомә миллион шыниим ехъу пәүугъехъащт. Джаш фәдәу чыңпіле мәхъянә зиә гъогухәм яшын, яғъецкіләжын ыкін яғъекіләжын апәүхъащт сомә миллион 200 хъуре субсидиер, лъәпкъ проектым кыдыыхәлъытегъе сомә миллион шыиттум ехъу муниципалитетым кыләкіләхъащтых. һофшәнхәр иғъом ыкін шәпхъәшіхъәм адиштәу гъәцкіләгъэнхә зэрәфаер Адыгейм и Лышхъе къарылағъ. Аш dakloy социальне пшъэрлыхъер зекіл гъәцкіләгъэнхәм, цыфхәм ящыләкілә-псэуқіл нахышыу шығъәнүм администрацием ыналә тиригъетынәу къыфигъэптағъ.

— Зыкъытфэзгэээрэ цыфхэм ягумэй Йыгъохэр зэхэтий Иэнхэм, ахэм Иэныгъу тафэхъуным тыпылын фае. Аш фэдэ тхыгъэхэр социаль нэй Губгъохэм-кэ сэ бэрэ кыс Iок Iэх. Мы льэ-ныкъомкэ Iофи Иэнир гъэльэ-шигъэн фае, — кынгаугь къэ-зэрэугъоигъэхэм закынфигъазээ Алыгейм и Мышхъэ.

Адыгэсими лытшхьэз.
УФ-м и Президент иунашьокэ 2020-рэ ильясыр шэлжымэр щитхъумэр я Ильясээр агъэнэфагь — Теклоныгъэр къызыдахыгъэр ильяс 75-рэ хъушт. Аш къыдыхэлтытэгъэ юфтьхъабээхэр зэрифэшьушашэу зэхэцгээнхэ зэрэфхаер Къумплыл Мурат хигъяунэфыкыыгь.

Къэлгэгъэпсынным ыккы инфраструктурам, урамхэм атет хъэ гъорыкъохэм япхыгъэ юфыгъохэм, нэмькыл лъеныхъохэм республикэм ипаще къакъеу къащыуцугъ. Мыхэм цыфыбэхэр агъегумэкхыягу зыкызызэрфагъазэрэр хигъеунэфыкыыгъ, ашкыжакъыкыл хэкыгылэхэр къагъотынхэу пшъэдэкъыжъ зыхыырэ къулыкъуухэм къариуагъ.

Къэлэ администрацием ипащэхэм, депутатхэм, Мые��уапэ щыпсэухэрэм яло зэхэльэу юф зэрэзэдашэрэм, республикем ыкыи муниципалитетым шуяльээ къызэрэфахьырэм фэшэл зэрафэрэзэр Адыгейим и Лышыхъэ күэухым къыуягъ. Тапэкли гъэхъэгъешүхэр ашыихээ ыпэклэ лыыкъотэнхэу пстэуми афэльэуягъ. Зыкъыныгъэ ахэль хъумэ рагхуухъэгъэ пстэури зэшшохыгъэ зэрэхъущтым ицыхъэ зэрэтелъыр анах шъхьаалэу ипсалъе къыщыхигъещыгъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Я 2 — 3-рэ нэклүгбъохэм арыт сурэт-хэр А. Гусевым тырихыгъэх.

Искусствэм ицЫфхэр

ЩыІэныгъэм джэуапыр къышежъэ

Урысыем, Адыгэим янароднэ артистэу, Абхазым, Пшызэ язаслуженнэ артистэу Кукэнэ Мурат ыныбжь непэ ильэс 70-рэ мэхъу. Ащ фэгъэхыгъэу гүшыгъэу тыфэхъу.

— Зыгорэ щыІэныгъэм къышыздехъу гъэмэ, ар сэзыгъэджа гъэмэ, сяне-сятэхуу сизыпту гъэмэ, цыф дэгъухуу сизыпту гъэмэ, яшушаагъэ, — къыштиуагъэ Кукэнэ Мурат. — Си цыкыгъом къышыублагъу артист сэнэхъатыр гашэм къышыздеклокы.

— *Мурат, арэущтэу кээою шыхъае, Адыгэ къэралыгъо кэлэегъэдэжэ институтын филологиемкэ ифакультет узэрэщеджагъэр уишигъэм сидэущтэу хэпхыщта?*

— Ащ укызыэрэкэупчэштыр сугу къисиоштыгъ. Николай Ханжиевыр деканэу тиагъ. Бзэмрэ литературэмрэ сафэшагъэ художественнэ само-деятельностын сизэрэхэтыр кэлэегъаджэхэм альгъэштыгъ. Театрализованнэ къешынхэм, фестиваль-зэнэкъокуухэм сахэлажэштыгъ.

— *Еджонир Ленинград щыллыгъэктогъ. Ащ тытегъэгүшыгъба.*

— Къэралыгъо университэтүн театрэм, музыкэм ыкын кином щыфагъасэштыгъ. Адыгэим икыгъэ ныбжыкыкэ купым сэри сыхэтыгъ. Зыхъэ Заурбый, Кушу Светлан, Зыхъэ Мэлайчэт, Уджыхъу Марыет, Хъатхъакум Аскэрбый, Ацумыжь Нурбый, Хъакігъогу Къесэй, нэмыхъэм сэнэхъатуу къыхахыгъэр ашыгъэшгъонигъ.

— *Тарихыншко зиэ къалэм шууээрэщеджэрэм мэхъэнэ хэхыгъэ ишүү шуультэштыгъ?*

— Тхъаеъэпсэух тиэшхъэстхэхэй еджакло тызыгъэктогъ. Атист эхэгъаджэхэр, искуствэм иофышэхэр. Ленинград дэт

музейхэм, революционнэ, лъыхъужь ыкыл лэжэкло щытхъум япхыгъэ чыпэхэм мафэ къес поми хъунэу тащыгъэштыгъ. Тъэгъурэм, зэхэхырэм шынгъэу ахэтхырэр щыІэныгъэм еджакло зэрэштэхъу ѹлгээгъаджэхэм, къытфэгумекъихъу, тызышгъэшгъонигъ.

Гъунджэм тызэдепльэ

— *Театрэр щыІэныгъэм игъунджэу зыльтэхэрэм сида къялоштыр?*

— Драматургхэр щыІэныгъэм илотакло. Гъэсэнгъэмрэ шынгъэмрэ къапкырыкырэ гүпшисэу узыгъэшгъуазэрэр цыфхэм алтыгъээсэгъэнэр театрэм ишшэриль. Атистыр сэнэхъатуу зэрихъэрэмкэ ильэпк, республикэм, хэгъэгум афэлажъэ. Залым чэсхэр гүфэбэнэгъэ ахэлээ къызэрэтпэгъокы-

хэрэм къячэ къытхелхъэ. Гъунджэм тызэдипльэмэ, зытэльгъужы.

— *Дунээ классикэм хэхъэгъэ рольхэм къащегъэжъагъэу мылсэу-мылажъэм нэссыжъэу рольхэр къэшгъыгъэх. Япчагъэ плытагъа?*

— Слытагъэп, ау Москва къытхелхъэ. Гъунджэм тызэдипльэмэ, зытэльгъужы.

— *«Псэлъыхъохэм» анэмыкү ухэмэйлэжэшты, атист цэргийоу узэрэштыр дунаим щаша.* «Зыхъэ Заурбыйрэ Кукэнэ Муратрэ спектаклэм хэлэжъэнхэу щитмэ непи теплыгъэт», — къыталоу бэрэ къыхэкы.

— Искуствэр зыгу рихъэхэрэм тафэрэз, тхъаеъэпсэух.

Үеу

— *Театрэм цыфыр елу, щыІэныгъэм фегъасэ. Къэшгъырэ рольм гүкэ шэхэу ухээкыжъя?*

— Ролыр щыІэныгъэм къышыздеклокыу сэлштэе. Абхазым, Къэбэртэе-Бэлькъарым,

Къэрэшее-Шэрдже-сым, Краснодар краим, нэмыхъэм тащыгъэу къэгъэлэгъонхэм тахэла-жъээз, искуствэм лъэпкхэр зэрээ-фишэхэрэм осэ ин етэты. Псэ зыпти зэлукэгъур пын-некэчъ къаргъом фэогъадэ, янэпльэгъу фабэ гум къенэжы.

— *Укъызыштыхъужынэу арээ зыфаслорэр. Ащ фэдэ чыпэлэ уифэ-мэ, зэдэгүшгъэгъур сида къызышебгъажъэрэр?*

— Дэгъоу, дэхах-

гъэу тхэльыр, искуствэр зэрэлтэй къащегъэштыр сценэм къышыдгъэлэгъонир нахышуулэхээ тэлтэйтэ.

— *Гүшциэм пе...*

— Бээм, лъэпкыым, шъуашэм изехъан, комедиим, фэшхъафхэм зафэбгъэзагъэми, искуствэм пүнгээ мэхъанэу илэр къыдэмийтэе хүүштэп. Къэшгъырэ рольр сэнэхъатэу, хүүгъэ-шагъа зэлхыгъэхэр, нэмыхъэр къыдэольтих, щынгъэгъэр къэогъэльяль. Атистыр сида фэдэ чыпэлэ ифагъэми, зерифэшшуашуу къикыжын фае. Ыцэ, иофшэгъу хэм ана-по ригъэхы хүүхэштэп.

— *Атистырм рольр дэгъоу къышынным фэшлэгкыжъ дэгъу илэн зэрэфаем сида къеполэштыр?*

— Театрэ зыгу рихъэхэрэм а уччээ къысатэу бэрэ къыхэкы. Тхылхэм сяджэ, цыфхэм calokэ, тизэдгүшгъэгъухэр шуукэ сида къэсгъэкыжых. Иоф зыдэтшэжъын тикэлэгъаджэхэм, опыт зиэ атистхэм тыфагъэсагь.

(Адыгабзэки, урысыбзэки рольхэм ашыщ пычыгъохэр Кукэнэ Мурат къеулатэх. Ятэж игушыгъэ щэриохэу Къуекъо Налбый къытхыжыгъэхэм ашыщхэри езбэрэу къеох. — Е. Н.)

— Зыкъегъэкээракиэшь, цыфыр театрэм къэкло, — Муратэ зэдэгүшгъэгъур лъегъэкүатэ. — Атистырм къышышт ролым ежэ. Театрэм ишыгылэхээ хэхьагъэу жыр къещэ.

— *Ролыр къызыдэшшырэ атистыр пльэгъун, зэхэхын зэрэфаем ииеплъыкэхэр къеуалэхэба.*

— Ащ сидигъу мэхъэнэ ин есэты. «Псэлъыхъохэр» цыфхэм ашыгъэшгъэгъон. Зыхъэ Заурбый къызэриуагъа, тыпсэлхъозэ жыр тыхъугъэми, рольхэр гум щыщ пычыгъох. Цыфхэм апашхъэ уихъэмэ сида япштэй? Ролым сидигъу псэ ишыгылэх. Узышхамысыжъэу уисэнхъат ыкуупкы цыфхэм афэгъэшшуаш.

— *Мурат, тызытегуущылайэр, уиоффылайэр эхылайгъэу сэ шшэрэр зызэхбъяхъохэклэ, зы гээзет къыдэкыгъори тфикъущтэп.* (Мурат мэшхы). Унагъом тытегъэгүшти.

— Сяни, сяти Хэгъэгу зэошхом хэлэжъагъэх.

— *Мэшэлахь. Уянэ ильэс 97-рэ ыныбжь, Тэхъутэмь-къуа щэлсэу...*

Корреспондентыр. Куканэхэм янагъо Адыгэим шуукэ щашэ. Тэхъутэмь-къуа сишигъэу янэ сихъэу уахътэ къысэкүгъ. Муратэ янэу Зулихъэ ныбжын къеу зэрэлтэй. Хэгъэгу зэошхом тидзэкло лыхъужынгъэу щызэрахъагъэр къафиуатээ, пүнгээ мэхъэнэ ин зэрэритыгъэрэп. Муратэ ишхъэгъусэу Сайдэ тхэкло цэриу, ипьеэхэм атэхыгъэхэр театрэм щагъеуцугъэх. Кэлиш зэдаплуугъ.

Анахыгъэу Алый искуствэм иофыш. Адыгэ Республикаем и Къэралыгъо академическе къэшьохлю ансамблэу «Налмэсэм» иконцертнэ отдел ишаш. «Адыгэ пшыаш» зыфилорэ Дунээ зэнэхъокуо Мыеекъуалэ щыкыла-гъэм ишхъафтын шхъаалэу «Пшыашэ тхъаматэр» Бэллэ къыфагъэшшошагъ. Джыре уахътэ Москва щэлсэу, исэнхъатэлэе иоф ешэ. Андзаур дунээ бизнесим фэгъэхыгъэ шэлэнгъэр къэралыгъо университетэу Москва дэтэм щызэригъэгъотыгъ, Ынатэлэ и.

Алыйрэ ишхъэгъусэу Лианэрэ пшыашынту зэдаплу: Суандэр Евэрэ.

Театрэм ыкыни яартистэу Кукэнэ Мурат спектаклэхэм ахэлажъэ, Геленджик щытырахъырэ фильмэм рольр къышишыщ. Атистыр цэргийо июбилей эхылгээгээ пчыхъэзэхъаэхъээр мы мафэхэм тирайонхэм ашшээкло. Тэхъутэмь-къуа зэлукэгъур щыкыла-гъэм.

Опсэу, Мурат! Тхъэм уигуухъялхъафтар къыбдэгъэхъуух.

ЕМТЫЛЛЬ Нурбый.

Зэхъокыныгъэр сыда зыфэйорыштхэр?

Номерхэр зытхэгъэ гъучыр

Джы зэрэштыштыр — автомобилым пылтышт номерхэр автоинспекцием кыгъэнэфэштих, ау ахэр зытхэгъэ гъучхэр къаритыхыщхэп. Автомобилыр зирем инспекцием кыритырэ тхыльхэм адиштэу номерхэр зытхэгъэ гъучыр кыдэзывгъэкирэ гупчэхэм къащищэфыщт. Аш ишүаагъэкэ МРЭО-м чээзыур нахь маклэ щыхуущыкли аш фэдиз тамыгъэхэу номерхэр зытхэгъэ инспекцием кыщэфынхэшь, ыгъэтэлтынхэр ишыкэгъэжъэп. Ау а пшэрыльыр Къэралыгъо автоинспекцием Iахыжыпагъэу щытэп. Номер тамыгъэхэр аритынхэм ифитынгъэ ил. Ауштэу ашыныр

къизхэкыгъэр номерхэр кыдэзывгъэкирэ коммерческе организациехэр зыдэшмыиэ темир шольтырхэу цыиф маклэ зыщыпсэухэрэр зэрэклэйгъэхэр ары.

Шольтырим икод

Транспорт амалыр къэзыщэфыгъэр зыщыпсэурэм икод джы автомобилым кыфыпальхьаштыр. Нахь кыжкугурлыоным пае, узыщыпсэурэ къалэм машинэ кыщыпсэфыгъэм, удамытхагъэм, аш икод кыгуатыштэп. Шыгуу къэдгэкыжын а шыкIэр 1993 — 2013-рэ ильэсхэм зэрэшыгъэр. Уштынхэм кызэрэгъэлъэгъуягъэмкэ, ар зэрэшагъэзэягъэм инспекторхэм къинигъохэр къафишыгь — «транзитчикхэр»

2020-рэ ильэсм ишылэ мазэ и 1-м кышгэжъягъэу Урысые Федерацием транспорт амалхэр Къэралыгъо автоинспекцием зэрэшатхыщхэ шыкIэм зэхъокыныгъэу фашыгъэхэм куаччэ яэ хуугъэ. Нахь игэклотыгъэу ахэм шууащыдгъэгъозэшт.

кыкIи а шольтырим щымышхэр къизхэгъэшыгъуа мэхъу. Шынааэ тешьодгъадээ тшойнгъу, шольтыр пстэуми я Къэралыгъо автоинспекции иотделение иучет машинээр хэбгъэуцон уфит, ау узыдэтхэгъэ чыпилэр зыххээрэ шольтырим икод кыгуатыштыр.

Джащ фэдэу...

Машинакэ къэзыщэфырэм автосалоным джы щаригъетхын ыльэкыщт. Аш пае а салоным Къэралыгъо автоинспекцием кыритыгъэу фитынгъэ илэн фад. А шыкIэм тет зыхукIэ транспорт амалыр зирем ыцэктэ дилерим лъэту тхыльтыр подразделениеу зыщатхырэм егъэхьы, ишыкIэгъэ тхыльхэр зэкээри еуѓоих.

Автомобилэу зи VIN (транспорт амалым идентификационнэ номер) кызэмийдкэшүүхэрэм шлоу имылэу тамыгъэ (кузовым) полицейскэхэм джы тиратхэн фад. Ар машинэ зирем имылкукэ зэшүүхын фад. Зэар зишыкIэ екъу, ухьтэ тешлахъими, икIэрыкIэ улпъекунхэр къыххажхъэрэп.

Транспорт амал зилемыныбжжэ **ильэс 16 мыхьугъэмэ** джы тиратхэштэп. Аш фэдэ автомобилыр ны-тихэм язырэм е зыптурэм тиратхэ. Ыныбжж зикъукIэ, автомат шыкIэм тетэу ыпэрэ документыр зытхыгъэ органын зэпгээшүү, зирем тиратхэжь.

Къэралыгъо тамыгъэу
«Транзит» зыфилорэр къира-

гъэжъэжы. Ахэр зератыщхэ автомобилхэр охьт гъэнфагъэкэ гъогурлыоным хэлэжъэштхэр ары. Гушилэм пае, къэралыгъом ишьольтыр ращыт машинэхэр ыкIи ишэрэх шьно нэкIхэр кыдэзывгъэкыжыщхэм анэзигъэсийштхэр. «Транзитыр» зытельыр гъогурлыоным хэлэжъэн зэрэфитыр мэфэ 30-м къыкIоц.

Урысыем гъогурлыонир щынэгъончынмкэ и Къэралыгъо автоинспекции кызэрэшыгъагъэшыгъэмкэ, транспорт амалыр тхыгъенчынмкэ къэралыгъо фэло-фашэм изытет зыкIээтигъээнэхэм хэбзэгъэуцуугъакIэр фэлорышшэшт.

ЗыкI порталым ишүаагъэкIэ

Адыгэ Республиком хэгъэгэдээ иофхэмкэ и Министерстве гъогурлыонир щынэгъончынмкэ и Къэралыгъо автоинспекции шыгуу къегъэкыжы электроннэ шыкIэм тетэу къэралыгъо фэло-фашэм зэригъэцакIхэрэр ыкIи а ама-

лыр къизфэжъугъэфедэнэу кышьоджэ.

Ахэр: автотранспорт амалхэм ыкIи ахэм апты прицепхэм ятхын, квалификационнэ экзаменхэм ятын, водительскэ удостовериенихэм якыыдэхын. Аш пае къэралыгъо фэло-фашэм я ЗыкI порталэу www.gosuslugi.ru зыфилорэм ухьэшь, ишкIэгъэ ведомствэр ыкIи фэло-фашэр къыххохы.

Башлагъэу автомобилыр зе-зыфэхэрэм агу къэкыжын фад машинэр учетым хагъэуцоным пае чэзыум бэрэ зэрэхтэштэгъэхэр. Джы электроннэ шыкIэм тетэу ЗыкI порталымкэ чэзыум ухэуцон пльэкыщт. Аш пае а сайтым ухьанышь, пцэ, пльэкыуацIэ илтхэнхэшь, узыфэе уахтэр къыххэпхыщт.

Водительскэ удостовериениер зэблэгхыщтми е пшюокодыгъэу къыдэгхыжыщтми джа шыкIэм фэдуу зэшюлгышищт.

Гъогурлыоным ишапхъэхэр зыкIуаагъэу видеокамерэм кыридзагъэм административнэ тазырэу тиралхьагъэм икъэбар игъом зышэнэу фадхэм къэралыгъо фэло-фашэм я ЗыкI портал зыщатхыщт, аш да-кою sms къафэкынм кIэтхэштых.

Мы фэло-фашэм ыпкIэ хэлъэп. ЗыкI порталым ишүаагъэкIэ, тазырэу кылтыралхьагъэр игъом пшынныжын амал уищт.

Цыфэу Интернет зимылэм административнэ пшъэдэкыжыэу тельыр зэригъашшэ шлоигъомэ, МФЦ-м а фэло-фашэм егъэцакIэшь, ишыкIэгъэ къебарыр къираошт.

КIэуххэр зызэфахысийхъэм...

Гавердовскэ къоджэ тхыльеджапIэм бэмышишэу шахматхэмкэ ныбжжийкIхэр щизэнэкъокуугъэх. Кружокэу «Шахматист ныбжжийкIхэр» зыфилорэм ипащэу Михаил Каплуновскэр ыкIи аш хэтхэр тхыльеджапIэм иофишишэхэм кырагъэблэгъагъэх.

Зэнэкъокъур рамыгъажьээзэ тхыльеджапIэм иофишишэу Наталья Алексеевам шахмат джэгүүнхэм ятарих къээрэугъоинхэм къафиолотагь.

Зэргээнэфагъэмкэ, ижырэ Урысыем шахматхэр я 9-рэ в я 10-рэ лэшэгъухэм кыицжъягъэу ары. Шахматхэр нахь зэлзашшэхэх хуумз, лыкIуатээ, 1924-рэ ильэсм бэдээзогъум и 22-м хэушхъафыкыгъэ организацие ФИДЕ (шах-

матхэмкэ Дунэе федерации) зэхащагь. Мы уаҳтэм къалэ пэпчь шахматнэ клубхэр адэтих, — кыицжъагъ Наталья Алексеевам.

Нэужум пхэдэзыхкэ зэдешэштхэр агъэнэфагъэх. Иофхъабзэу «Юные шахматисты» зыфилорэр гъэшэгъюонэу куагъэ. Хэти теклонигъээр кызэрэдийштим пылтыгь, темыкIуагъи къаахкыгъэп.

Зэнэкъокъум икIэуххэр зызэфахысийхъэм, Георгий Мат-

виенкэм апэрэ чыпилэр кызэрэдийхыгъэр къэнэфагъ. Владимир Порфировым ятлонэрэ чыпилэр фагъэшьошагь, Чэсэбий Тамерлан ященэрэ хуугъэ. Зэнэкъокъум судьян Иэгъэ Михаил Каплуновскэм хэлэжъэгъэ пстэуми щытхуу тхыльхэр аригъягъэх. Зэнэкъокъум хэлэжъагъэхэм шахмат джэгүүнхэм афэгъэхыгъэ тхыль тъэгъэлъэгъюоным еплынхэ амал ялагь.

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр Юшынэ Сусан.

Поэзием исыхъат

Уахътэм ымыгъэпкыжырэ сатырхэр

Мы мафэм ехъулээ Мыекъуапэ ыкыи республикэм ирайон зэфшъяфхэм А. С. Пушкиним фэгъехыгъэ юфхъабзэхэр ашызэхашац.

Мэзаем и 7-м Адыгэ Республикаэм и Лъэпкъ тхыльеджапэ поэзием исыхъатэу «Читая пушкинские строки» зыфилорэр щыкъуагь. Ар, зэхэзаклохэм къызэралуагъэмкэ, къыткілхъухъэрэ ныбжы-кэхэм урыс классическе

литературэр нахь ягъешшъянэм, А. С. Пушкиним ипоэзие лъэш пэблагъэ шыгъэнхэм афэгъехыгъагь.

Юфхъабзэм къеклонгээ ныбжыкъэхэр — Адыгэ къэралыгъо университетэм истудентхэр, дээ частэу 72153-м идээкъулыкъушъэхэр, тиквалэ иеджэлээ зэфшъяфхэм къарыкыгъэхэр — усэкло цэрылом гъэнэосагъэх. Поэтическе гъо драматическэ урыс Ахэр усаклом ипроизведенихъятам ягуалэу хэлэшъягъэхэр — А. С. Пушкиним гишигъэнхэм юфхъабзэм къыдыхэлъята-

Дунаим щыцлэрио усэклошхоу А. С. Пушкиним ишлэжь Мафэ мэзаем и 10-м, усаккор зылэгъэ мафэм, Урысыем щыхагъэунэфыкы.

тъэу агъэхъазырыгъэ тхыль къэгъэльэльюнэу «Два века с Пушкиным» зыфилорэр усэклошхом ипроизведение анахь гъешлэгъонхэмкэ ыкыи Пушкиним ишыгъэнитъэ, итворчествэ къызыщыгъотагъэхэмкэ зэлтэлэгъагь, электроннэ лъэтэгъэуцоми поэзием исыхъат чылпэ щыриагь.

Творческе юфхъабзэм филология шлэнгъэхэмкэ кандидатэу, АКъУ-м идентэу, литературоведэу Кирилл Анкудиновыр хэлэжьагь. Поэзием исыхъат фэбагъэ хэлъэу куагъэ, Пушкиныр зикласэхэр, зыгу нэсихъэрэй иусэ мыкыжь лъэшхэм къяджагъэх, лэшлэгъуйтум къехъум зипоэтическе сатырхэр мыхъэфыгъэ усаклом творческе къочлэпкъ пытэ дэгъу зэрийн ухырэхъышнэу зэрэшьмытыр зэхахъэм щыгъэхэм зэхашлагъ, усэ гүшүэ лъэшым пстэуми агухэр ыщэфыгъэх.

ДЗЭУКЬОЖЬ Нуриет.

Яшлэнгъэхэм ахагъахъо

Пэшпорыгъэш юфхъа- митетхэр нахьыбэрэ къы- пэпч щынэгъончъагъэм бзэу кълэеgeгъаджэхэм зэ- хагъэлэжъэнхэу полицей- зы такъикь къыфыхагъэ- хашэхэрэм нытихэм яко- скэхэм къауагь. Урок

Адыгейим икъэралыгъо автоинспекторхэм яофшлэгъу мафэ шлэнгъэхэм зыщахагъэхъорэ институтын бэмышэу щагъэкъуагь. Къэлэццыкъуахэр щынэгъончъэу гъогум щызеклонхэм фэгъэджэгъэнхэмкэ гъэсэнгъэм иорганизациехэм яофышлэхэм Ыэпилэгъу афэхъуугъэх.

ишапхъэхэр амыукъонхэу фэнхэ альэкъыщхэр зы- зэрхъэгъэ мэкъэгъэхъэр гуадзэу «Электронный къэлэеgeгъаджэхэр нахьыбэрэ еджаклохэм гүшүэгъэ афэхъунхэу полицейскэхэм игью альэгъуль. Джаш къызэрэкъоштыр агурагъэ- лягъ.

Гъогур щынэгъончъэу зэрээпачыщтыр ыкы чын- пээ зэфшъяфхэу зэры-

зыхъукэ телефонхэр амы- лыгынхэу.

Лъэнъыкъо пстэуми акъя- чэ фагъэлорышэмэ, лъэс- рыкъо ныбжыкъэхэм яшлэнгъэ зэрэхъоштыр ыкы ахэр зыхэфэхэр хъугъэ- шлагъэхэр нахь макэ зэрэхъущхэм къэралыгъо авто- инспекторхэм яцыхэ тель.

Зеклоныр

Шэпхъэшлухэр къыхахыщтых

Кавказ заповедникымрэ Шъачэ и Лъэпкъ паркэ зэгъусэхэу мы ильэсэм зэхашэштхэ турмаршрутхэр шъольыритьуми апхырыкъыхэу гъэпсыгъэштхэ.

Заповедникым идиректорэу Сергей Шевелевым ТАСС-макъэ зэрэригъэугъэмкэ, Кавказым зыгъэпсэфакло къаклохэрэм япчъагъэ ильэс къэс къыхэхъо. Ау узэрыхъэ мыхъущ чылпэ къабзэу ар зэрэштхэйм фэш мэз ыкы къушхъээ лъэгъуакъэхэр зыплъяхъаклохэм апае пхыращыщхэп. Къи- хъэгъэ ильэсэм маршрут 16-у

заповедникым илхэм ахагъэхъащхэр, ау ёшыгъэхэр агъэкъэжъыщхэр.

С. Шевелевым къызериолрэмкэ, лъэс гъогухэр, къеуцу- пэхэр, шхаплэхэр уахътэм диштэхэу зэрэднауе нахь щызэтгээпсъхъэгъэ турмаршрутхэм афэдэхэу агъэпсыщхэр. Анаэ зытырагъэтыщхэм ашы- щых маршрутхэм апэмьчы-

жъэу ёшыгъэ тарихъ ыкы географическэ объектхэм зыгъэ- пэсфаклохэр нэуасэ афэшыгъэнхэр.

Агъэкъэжъыщхэм маршурутхэм советскэ зэмнаным къызэуахыгъагъэхэри ахалъятаагъэх.

—Клубэу «Большое приключение» зыфилорэм ипащэу Матвей Шпаро зэхищээз къэлэццыкъу лагерьхэр дъэфедэхээз, ильэс реням тисабыйхэр юфхъэбээ зэмьлээжүгъохэм ахэдгэлэжъэштхэ, етланэ турмаршрут зэфшъяфхэм аттэшэу едгэжъэшт, — elo C. Шевелевым.

Икъигъэ ильэсэм къэлэццыкъу 400 фэдиз заповедникым ёшыгъягъ, альэгъуагъэхэри къафало- тагъэхэри ашлогъэшлэгъоныгъэх.

Арышъ, лъэс гъогухэр щынэгъончъэхэу, уарыкъонкэ гупсэфхэу зызэтырагъэпсыхъэхэмкэ, ахэри зыныбжь икъугъэхэри

шлэнгъэ къыозытырэ зеклоным джыри нахьыбэрэ фэшагъэхэхъущхэр.

(Тикорр.)

Искусствэр – тибаиньгъ

Шэн-хабзэхэр зэрахъэ

Республикэм и Камернэ музыкальнэ театрэу Хъянэхъу Адамэ ыцэ зыхырэм къэгъэльэгъонхэр гъэшэгъонэу щекло.

Адыгеим итхэкю цэрыоу Клэрэшэ Тембот 1948-рэ ильэсүм СССР-м и Къэралыгъо премиэ къыфагъэшьошагь. «Насыпым игъогу», «Типшашьхэр», «Ны лушил ыпху», «Шапсыгъэ пшашь», нэмыххэри еджаклохам непи агу рехых. Тхакло итвorchествэ искусствэм иофышэхэм зыфагъазэ, итхыгъэхэм атехыгъэ къэгъэльэгъонхэр театрэхэм аща-гъеуцух.

Лъэпкэ театрэу Цэй Ибрахымэ ыцэ зыхырэм Клурящынэ Аскэрбай «Шапсыгъэ пшашьхэр» щигъеуцугь. Сулейманов Юныс «Шахъомрэ пшашьхэр пагэмрэ» иоф дишлагь, Камернэ музыкальна театрэм къыщагъэльэгъоным фигъехъазыргь.

Адыгэ Республикэм изаслучженнэ артисткэу Ирина Кириченкэмрэ Къэбэртэе-Бэлькъарым изаслучженнэ артистэу, адигэ ашугэу Теуцожэ Цыгью июбилейнэ медаль зыфагъэшьошагьэ Абэнэкъо Рустамрэ роль шъхьа-Іехэр къашых. Сурэрэ Лэукъанрэ яобразхэр нэгум къыклагъеуцох.

Артистхэу Бэгъ Алкъэс, Андроник Подурян, Елена Лепиховам, Светлана Корневам, Лый Бэлэ, Кобл Зурет, Виктор Серебрянскэм, Сергей Русалимовым, Александр Степановым, Уджыху Рустлан, Владислав Верещако, нэмыххэри рольхэр къашыгь.

— Спектаклэр гъогогу 12 къэдгээльэгъуагь, — къытиуагь Камернэ музыкальнэ театрэм ихудожественнэ пащэу, Урысынэм, Адыгеим искуствэхэмкэ язаслучженнэ иофышэшху Сулейманов Юныс. — Цыфхэр езэшхэрэп, джыри епльыхэ аштоигьоу къы-

зыдгъэльэгъошт мафэм къы-
кэупчилэх.

— Сурэ ироль лъэшэу сшоогъэ-
шэгъон, лъэпкэ шэн-хабзэхэр
къыщиззэупхынхэм фэш шыкла-
бэ къэбгъотын фае, — къытиуагь
Ирина Кириченкэм.

— Къэгъэльэгъоным тыхэ-
лажээ, ныбджэгүү тызэфхэгъуагь,
— къацуат гуշыгээр зэлэпахызэ
артистхэу Абэнэкъо Рустамрэ
Бэгъ Алкъэсэрэ. Лъэпкын ита-
рих тызыгэпешэ.

— Сурэ ироль къэзышыре
Ирина Кириченкэр адигэ пшашь-
шэу къытыхъуагь. Ролым гукэ
зыритыгь, — къытиуагь сурэ-
тыш-модельер цэрыоу Стлашь
Юрэ. — Адигэ шуашэр, тихаб-
зэхэр дахэу зэрхэхь.

— Адыгэмэ ятирих зэрэбаир
режиссерэу Сулейманов Юныс
зэгъэфагъуагь ыгъэпсыгь, — игу-
пшысэхэм тащегъеуазэ тарихь

шынэгъэхэмкэ докторэу Ацу-
мыжъ Казбек. — Спектаклэм
лъэпкхэр зэфещэх.

Грузием изаслучженнэ артистэу,

Сурэтхэр зэхахъэм къыщытхыгъэх.

Адыгеим инароднэ артистэу Ислан Къашьохэр ыгъеуцугъэх. Адыгэ шуашэм идэхагъэ, къашьохэм гупшысэу ахэлтыр къэгъэльэгъоным къыхэшы. Композиторэу Тхъабысымэ Умарэ иоредышьохэр спектаклэм щагъ-
федагъэх.

— Блащэпсынэ гурыт еджаплэм
сыщеджээ Клэрэшэ Тембот ыт-
хыгъэхэм атехыгъэ къэгъэльэгъон-
хэр къэтшыщыгъэх, джы спек-
таклэхэм тялпылызэ зэгъэшнхэр
тэшых, — къытиуагь Адыгэ
Хасэм хэтэу Болэкъо Аслын.
— Зэхэшклохэм гүнэ имылэу
таферааз.

Шулъэгъу мэкъамэхэр

Скрипкэмкэ шулъэгъу мэкъамэхэр къеъэгъэнхэм фэгъэхыгъэ
пчыхъэзэхахьэ мэзаем и 14-м
Камернэ музыкальнэ театрэм
шыклошт.

А. Вивальди, И. Бах, В. Мочарт, П. Чайковскэм, нэмыхк композиторхэм аусыгъэхэр зэхахь щыгъущих. Адыгэ Республикэм изаслучженнэ артистэу Аркадий Хуснияровым музыкантхэм пэщэнэгъэ адизэрихьашт.

**Зэхэзыщагъэр
ыкыдзыгъэхъэйирэ:**
Адыгэ Республикэм лъэпкэ Иофхэмкэ, Икыбай къэралхэм ашы-
псурэ тильэпкэ-
гъухэм адиряиэ зэпхы-
ныгъэхэмкэ ыкыд-
зьбар жууцъем
иамалхэмкэ и Комитет
Адресыр:
ур. Крестьянскэр, 236

**Редакциер зыдэ-
шыгъэр:**
385000,
къ. Мыекуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

Редакцием авторхэм
къайхырэ А4-кіэ
заджэхэрэ тхъаплэху
зипчыагъэкэ 5-м
емыххуэрэр ары. Са-
тырхэм азыфагу 1,5-рэ
дэлъэу, шрифтыр
12-м нахи цыкунуу
шытэп. Мы шапхъэ-
хэм адимыштэрэ
тхъгъэхэр редакцием
зэкгъэкложых.

E-mail: adygoevoice@mail.ru

Зыщаушыхъятыгъэр:
Урысы Федерацаем
хэутын Иофхэмкэ, тел-
радиокъэтын-
хэмкэ ыкыдзыгъэхъэ
и Министерстве
и Темир-Кавказ
Чыпэ гъэоры-
шапы, зэраушыхъятыгъэ
номерыр

ПИ №ТУ23-00916

Зыщаухаутыгъэр
ООО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

**Зэкімли
пчыагъэр
4876
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 283**

Хэутын узцы-
кэлтхэнэу щыт уахътэр
Сыхьатыр

18.00

Зыщаухаутыгъэхъэ
уахътэр
Сыхьатыр
18.00

Редактор
шхъяиэр
Дэрбэ Т. И.

Редактор шхъяиэр
игуадзэр
Мэцлээко
С. А.

Пшъэдэкыж
зыхырэ секретарыр
Жакімымко
А. З.

фыгъохэм ахэлэжьэрэ Дээсэжъ
Альмир, оркестрэм идирижэрэу
Блэгъожэ Юныс, нэмыххэри М.
Къэбэрдэкъом гушигэтуу фэхъу-
гъэх, ныбжыкэхэр къыгоуцохэ-
зэ нэпээпль сурэтхэр атырахы-
гъэх.

— Искусствэм тызэрэзэфи-
щэрэп сигуапэ, — къытиуагь
Къэбэрдэкъо Мурат. — Ныбжык-
эхэм яшэнэгъэ хагъахъо аш-
оигь.

— Зэлъэпкээгъуэм язэх-
хэхэм тигуапэ тахэлажэ, —
къеуатэ Стлашь Къэпльян. —
Упчэхэм яджуапхэр зэфэтхы-
сыйжыщых, джыри тызэууклэшт.

Сурэтхэр зэхахъэм къыщытхыгъэх.
М. Къэбэрдэкъор джа-
бгуумкэ ятлонэрэу щыт.

Нэкүбгъор
зыгъэхъазыргъэр
ЕМТЫЛН Нурбай.

Зэкъошныгъэм игъогухэмкэ

Зэйуклэгъум заушъомбъу

Къэбэртэе-Бэлькъарым инароднэ артистэу, композиторэу Къэбэрдэкъо Мурат иконцерт Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние щыклоуагь.

Къэбэрдэкъо Мурат Адыгэ
Республикэм иныбджэгъуашу. Мыеекуапэ щызэхийхэрэ зэлукэ-
гъухэр сидигъоки тшоогъэшэгъо-
ных. Дунээ классикэм хэхэгъэ
композиторхэу Л. Бетховен, И.
Бах, И. Брамс, нэмыххэри аусы-
гъэхэр фортипианэмкэ ыгъэ-
жынчыгъэх.

Пчыхъэзэхахьэм искуствэр
зышоогъэшэгъонхэр, студентхэу
дунээ зэлукэгъухэм ахэла-
жьэхэрэр щызэхийхэхъэх. Концерт
къызаухын М. Къэбэрдэкъор
культурэм иофышэхэм, ныбжык-
эхэм гушигэтуу афхэхъуагь.

Республике филармонион
исимфоническэ оркестрэ идири-
жэрэу Стлашь Къэпльян, филар-
монионэм имузыканхэу Набэкъо
Беллэ, Стлашь Мединэ, республике
общественнэ движениеу
«Адыгэ Хасэм» иныбжыкэло-